

**МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

**ПРИРОДНИЧО-ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ  
КАФЕДРА ГЕОГРАФІЇ ТА ТУРИЗМУ**

|                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Назва курсу</b><br><i>Нормативний/вибірковий</i>                                                    | <b>МЕТОДИКА РОЗВ'ЯЗАННЯ ГЕОГРАФІЧНИХ ЗАДАЧ</b><br>Вибірковий                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| <b>Ступінь освіти</b><br><b>Бакалавр/магістр/доктор</b><br><b>філософії</b><br><b>Освітня програма</b> | Бакалавр<br>014.07 Середня освіта. Географія                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| <b>Рік викладання/ Семестр/</b><br><b>Курс (рік навчання)</b>                                          | 2024-2025 н.р.<br>Парний семестр                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| <b>Викладач</b>                                                                                        | Байтеряков О.З.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| <b>Профайл викладача</b>                                                                               | <a href="https://geo.mdpu.org.ua/prirodnicho-geografichnij-fakultet/kafedra-fizichnoyi-geografiyi-i-geologi/katalog-23-24/2023-2024n-r/sylabus-metodyka-rozv-yazannya-geografichnyh-zadach/">https://geo.mdpu.org.ua/prirodnicho-geografichnij-fakultet/kafedra-fizichnoyi-geografiyi-i-geologi/katalog-23-24/2023-2024n-r/sylabus-metodyka-rozv-yazannya-geografichnyh-zadach/</a> |
| <b>Контактний тел.</b>                                                                                 | +380674940396                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| <b>E-mail:</b>                                                                                         | o.baiteriakov@gmail.com                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| <b>Сторінка курсу в ЦОДТ</b><br><b>МДПУ ім. Б. Хмельницького</b>                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| <b>Консультації</b>                                                                                    | <i>консультації:</i><br>кафедра географії та туризму, онлайн-консультації<br><i>Онлайн-консультації:</i><br>через систему ЦОДТ МДПУ ім. Б.Хмельницького.                                                                                                                                                                                                                            |

## 1. АНОТАЦІЯ

Освітній компонент «Методика розв'язання географічних задач» є невід'ємним складником системи підготовки викладачів географії за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр».

«Методика розв'язання географічних задач» є важливим освітнім компонентом для сучасного вчителя географії, що допомагає глибше пізнати сутність фізико-географічних та соціально-економічних процесів, які відбуваються у географічній оболонці, через розв'язування розрахункових задач. Комплекс задач дозволяє проаналізувати просторові аспекти поширення певних явищ і процесів. Вивчення даного освітнього компоненту доповнює вивчення таких дисциплін як «Загальне землезнавство», «Картографія з основами топографії з навчальною практикою», «Методика навчання географії з курсовою роботою», «Географія України», «Географія світового господарства», «Регіональна географія світу».

## 2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

**Метою** вивчення освітнього компоненту «Методика розв'язання географічних задач» є ознайомлення з основними підходами до розв'язування географічних задач, методами дослідження і відображення просторового розташування, поєднання і взаємозв'язків географічних об'єктів, явищ природи і суспільства та можливостями застосування цих знань у повсякденному житті.

### Завдання:

- Ознайомитись з основними видами географічних задач у шкільному курсі географії.
- Виявити теоретичне підґрунтя для розв'язання прикладних географічних задач.
- Оволодіти основними прийомами розв'язування географічних задач.
- Визначити підходи до використання географічних задач у практичній діяльності людини.

## 3. ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКІ НАБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС ОПАНУВАННЯ ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

### 1. Загальні компетентності:

**ЗК 1.** Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

**ЗК 5.** Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

**ЗК 12.** Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

### 2. Фахові компетентності спеціальності (ФК):

**ФК 1.** Володіти базовими загальними знаннями, а саме: знання з природничих і суспільних наук.

**ФК 2.** Здатність застосовувати на практиці фонову інформацію, інформаційно-пошукові навички, інформаційні технології для рішення експериментальних і практичних завдань у галузі професійної діяльності.

**ФК 6.** Володіти спеціальними знаннями та вміти користуватися інструментами природничих та соціальних наук (таких наприклад як геологія, фізична географія, гідрологія, геоморфологія, географія ґрунтів, ландшафтознавство) в обсязі достатньому для інтерпретації власних досліджень, щодо процесів і явищ, причинно-наслідкових зв'язків, які відбуваються в географічній оболонці.

#### 4. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

##### Програмні результати навчання (ПРН)

**ПРН 1.** Знати сутність базових понять і термінів.

**ПРН 2.** Застосовувати різні джерела інформацію для розширення світогляду з подальшим застосуванням на практиці.

**ПРН 3.** Здатність використовувати інформаційні технології.

**ПРН 9.** Знаходити необхідні географічні відомості в довідниках, енциклопедіях, монографіях та джерелах географічної інформації і вміти застосовувати відомості про охорону довкілля.

**ПРН 10.** Вміти пояснювати зв'язок між компонентами природного середовища вміння пояснювати вплив природних умов на господарську діяльність людини.

#### 5. ОБСЯГ КУРСУ

| Вид заняття     | лекції | практичні заняття | самостійна робота |
|-----------------|--------|-------------------|-------------------|
| Кількість годин | 40     | 20                | 60                |

#### 6. ПОЛІТИКИ КУРСУ

Політика академічної поведінки та етики:

- ☐ Не пропускати та не запізнюватися на заняття за розкладом.
- ☐ Вчасно виконувати завдання практичних занять та питань самостійної роботи.
- ☐ Вчасно та самостійно виконувати контрольні-модульні завдання.
- ☐ Дотримуватись Кодексу академічної доброчесності, прийнятого у МДПУ імені Богдана Хмельницького [https://mdpu.org.ua/wp-content/uploads/2020/11/Kodeks-akadem-dobrochesnosti\\_2020.pdf](https://mdpu.org.ua/wp-content/uploads/2020/11/Kodeks-akadem-dobrochesnosti_2020.pdf) та Положення про Академічну доброчесність [https://mdpu.org.ua/wp-content/uploads/2020/11/akademichna-dobrochesnist\\_2020.pdf](https://mdpu.org.ua/wp-content/uploads/2020/11/akademichna-dobrochesnist_2020.pdf).
- ☐ Здобувачі освіти мають самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та періодичного контролю, самостійні завдання, посилаючись на джерела інформації у разі запозичень ідей, тверджень, відомостей.
- ☐ Дотримуватись норм законодавства про авторське право.

**7. СТРУКТУРА КУРСУ**  
**7.1 СТРУКТУРА КУРСУ (ЗАГАЛЬНА)**

| Кількість годин | Тема                                                                | Форма діяльності (заняття, кількість годин)                            | Література | Завдання                       | Вага оцінки | Термін виконання                                |
|-----------------|---------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------|------------|--------------------------------|-------------|-------------------------------------------------|
| <b>БЛОК 1.</b>  |                                                                     |                                                                        |            |                                |             |                                                 |
| 10              | <b>Тема 1.</b> Задачі, пов'язані з формою, розмірами та рухом Землі | Лекції - 4<br>Практичне заняття (2 год.)<br>Самостійна робота (6 год.) | 1; 4; 6    | Опрацювання практичних завдань |             | впродовж семестру (перший періодичний контроль) |
| 15              | <b>Тема 2.</b> Картографічні задачі                                 | Лекції - 6<br>Практичне заняття (2 год.)<br>Самостійна робота (7 год.) | 1; 4; 5; 6 | Опрацювання практичних завдань |             | впродовж семестру (перший періодичний контроль) |
| 12              | <b>Тема 3.</b> Задачі на топографічні карти                         | Лекції - 4<br>Практичне заняття (2 год.)<br>Самостійна робота (6 год.) | 1; 3; 4; 6 | Опрацювання практичних завдань |             | впродовж семестру (перший періодичний контроль) |
| 10              | <b>Тема 4.</b> Задачі на місцевий і поясний час                     | Лекції – 2<br>Практичне заняття (2 год.)<br>Самостійна робота (6 год.) | 1; 3; 5; 6 | Опрацювання практичних завдань |             | впродовж семестру (перший періодичний контроль) |
| 15              | <b>Тема 5.</b> Задачі, пов'язані з оболонками Землі                 | Лекції – 6<br>Практичне заняття (2 год.)<br>Самостійна робота (7 год.) | 1; 3; 4; 6 | Опрацювання практичних завдань |             | впродовж семестру (перший періодичний контроль) |

| БЛОК 2. |                                                                                    |                                                                        |            |                                          |  |                                                          |
|---------|------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------|------------|------------------------------------------|--|----------------------------------------------------------|
| 15      | <b>Тема 6.</b> Задачі, пов'язані з географією населення                            | Лекції – 6<br>Практичне заняття (4 год.)<br>Самостійна робота (7 год.) | 1; 3; 4; 6 | Опрацюван<br>ня<br>практичних<br>завдань |  | впродовж семестру<br>(другий<br>періодичний<br>контроль) |
| 13      | <b>Тема 7.</b> Економічна оцінка природних ресурсів                                | Лекції – 4<br>Практичне заняття (2 год.)<br>Самостійна робота (7 год.) | 1; 3; 4; 6 | Опрацюван<br>ня<br>практичних<br>завдань |  | впродовж семестру<br>(другий<br>періодичний<br>контроль) |
| 15      | <b>Тема 8.</b> Економіко-географічні задачі (сільське господарство, промисловість) | Лекції – 4<br>Практичне заняття (2 год.)<br>Самостійна робота (7 год.) | 1; 3; 4; 6 | Опрацюван<br>ня<br>практичних<br>завдань |  | впродовж семестру<br>(другий<br>періодичний<br>контроль) |
| 13      | <b>Тема 9.</b> Задачі, пов'язані з географією транспорту                           | Лекції – 4<br>Практичне заняття (2 год.)<br>Самостійна робота (7 год.) | 1; 3; 4; 6 | Опрацюван<br>ня<br>практичних<br>завдань |  | впродовж семестру<br>(другий<br>періодичний<br>контроль) |

## 7.2. СХЕМА КУРСУ (ЛЕКЦІЇ)

| № з/п | Тема лекції                                          | Зміст лекції                                                                                                                                                                                                                                  |
|-------|------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1-2   | Задачі, пов'язані з формою, розмірами та рухом Землі | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Форма і розміри Землі.</li> <li>• Горизонт.</li> <li>• Сила земного тяжіння.</li> <li>• Земля в космічному просторі.</li> <li>• Рухи Землі.</li> <li>• Річний рух Землі та його наслідки.</li> </ul> |

|     |                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|-----|-------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     |                                                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Тропіки і полярні кола</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| 3-4 | Градусна сітка Землі та її елементи. Картографічні проекції | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Система географічних координат.</li> <li>• Карта і масштаб.</li> <li>• Картографічні проекції.</li> <li>• особливості різних видів картографічних проекцій</li> </ul>                                                                                                                                                                                   |
| 5   | План місцевості та орієнтування на місцевості               | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Поняття про план місцевості та його створення.</li> <li>• Орієнтування на місцевості.</li> <li>• оцінка маршруту.</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                            |
| 6-7 | Топографічні карти                                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Географічні та прямокутні координати.</li> <li>• Кути напрямків. Напрямки на топографічній карті і місцевості.</li> <li>• Визначення площ ділянок на топографічних картах.</li> </ul>                                                                                                                                                                   |
| 8   | Місцевий і поясний час                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Місцевий час.</li> <li>• Поясний час.</li> <li>• Визначення географічної довготи за місцевим часом.</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                          |
| 9   | Геоморфологія. Абсолютна та відносна висота                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Абсолютна висота місцевості.</li> <li>• відносна висота.</li> <li>• Крутизна схилів.</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                         |
| 10  | Атмосфера                                                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Фізичні процеси в атмосфері.</li> <li>• Атмосферний тиск і температура (термічний та баричний ступені, термічний та баричний градієнти).</li> <li>• Альbedo.</li> <li>• Водяна пара в атмосфері (абсолютна та відносна вологість, дефіцит вологи, точка роси).</li> <li>• Коефіцієнт зволоження і випаровуваність.</li> <li>• Снігова лінія.</li> </ul> |
| 11  | Гідрологія                                                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Фізичні процеси в гідросфері.</li> <li>• Вплив рельєфу на течію річки (падіння, похил річки).</li> <li>• Живлення і водний режим річок.</li> <li>• Витрата води в річці й річний стік (шар стоку, коефіцієнт стоку).</li> <li>• Робота річки (річкова ерозія, базис ерозії, тераси, меандри).</li> </ul>                                                |

|       |                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|-------|--------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|       |                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Твердий стік.</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                |
| 12    | Географія населення                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Розміщення населення.</li> <li>• Системи розселення.</li> <li>• Рівень урбанізації.</li> </ul>                                                                                                                                                          |
| 13-14 | Демографія                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Розрахунок показників динаміки кількості населення, аналізу відтворення, руху та структури населення.</li> <li>• Сальдо міграції населення. Побудова статеві-вікової структури населення.</li> <li>• Трудові ресурси і зайнятість населення.</li> </ul> |
| 15-16 | Економічна оцінка природних ресурсів | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Ресурсозабезпеченість.</li> <li>• Оцінка родовищ.</li> </ul>                                                                                                                                                                                            |
| 17-18 | Географія промисловості              | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Визначення обсягів виробництва.</li> <li>• Спеціалізація господарства.</li> <li>• Розміщення промислових підприємств.</li> <li>• Розрахунок виробництва за технологічними особливостями.</li> </ul>                                                     |
| 19    | Географія сільського господарства    | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Визначення обсягів продукції рослинництва і тваринництва</li> </ul>                                                                                                                                                                                     |
| 20-21 | Географія транспорту                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Транспортна мережа території.</li> <li>• Пасажирообіг.</li> <li>• Вантажообіг.</li> </ul>                                                                                                                                                               |

### 7.3. СХЕМА КУРСУ (ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ)

| № | Тема практичного заняття                                            | Зміст практичного заняття                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|---|---------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1 | <b>Тема 1.</b> Задачі, пов'язані з формою, розмірами та рухом Землі | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Визначення сторін горизонту за Сонцем та годинником.</li> <li>• Визначення висоти Сонця і географічної широти, тривалості дня, часу сходу і заходу Сонця.</li> <li>• Визначення тривалості дня, часу сходу і заходу Сонця</li> <li>• Тропіки і полярні кола</li> </ul> |
| 2 | <b>Тема 2.</b> Картографічні задачі                                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Система географічних координат.</li> <li>• Карта і масштаб.</li> <li>• Картографічні проекції.</li> </ul>                                                                                                                                                              |

|   |                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|---|---------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|   |                                                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Особливості різних видів картографічних проекцій.</li> <li>• Поняття про план місцевості та його створення.</li> <li>• Орієнтування на місцевості.</li> <li>• Оцінка маршруту.</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 3 | <b>Тема 3.</b> Задачі на топографічні карти             | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Визначення географічних та прямокутних координат.</li> <li>• Визначення кутів напрямків. Напрямки на топографічній карті і місцевості.</li> <li>• Визначення площ ділянок на топографічних картах.</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| 4 | <b>Тема 4.</b> Задачі на місцевий і поясний час         | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Визначення Місцевий час.</li> <li>• Визначення Поясний час.</li> <li>• Визначення географічної довготи за місцевим часом.</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| 5 | <b>Тема 5.</b> Задачі, пов'язані з оболонками Землі     | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Атмосферний тиск і температура (термічний та баричний ступені, термічний та баричний градієнти).</li> <li>• Альbedo.</li> <li>• Водяна пара в атмосфері (абсолютна та відносна вологість, дефіцит вологи, точка роси).</li> <li>• Коефіцієнт зволоження і випаровуваність.</li> <li>• Снігова лінія.</li> <li>• Вплив рельєфу на течію річки (падіння, похил річки).</li> <li>• Живлення і водний режим річок.</li> <li>• Витрата води в річці й річний стік (шар стоку, коефіцієнт стоку).</li> </ul> |
| 6 | <b>Тема 6.</b> Задачі, пов'язані з географією населення | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Розміщення населення.</li> <li>• Системи розселення.</li> <li>• Рівень урбанізації.</li> <li>• Розрахунок показників динаміки кількості населення, аналізу відтворення, руху та структури населення.</li> <li>• сальдо міграції населення. Побудова статеві-вікової структури населення.</li> <li>• Трудові ресурси і зайнятість населення.</li> </ul>                                                                                                                                                 |
| 7 | <b>Тема 7.</b> Економічна оцінка природних ресурсів     | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Розрахунок ресурсозабезпеченість.</li> <li>• Оцінка родовищ.</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| 8 |                                                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Визначення обсягів виробництва.</li> <li>• Спеціалізація господарства.</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |



|   |                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                 |
|---|-----------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|   | Тема 8. Економіко-географічні задачі (сільське господарство, промисловість) | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Розміщення промислових підприємств.</li> <li>• Розрахунок виробництва за технологічними особливостями.</li> <li>• Визначення обсягів продукції рослинництва і тваринництва.</li> </ul> |
| 9 | Тема 9. Задачі, пов'язані з географією транспорту                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Розрахунок показників транспортної мережі території.</li> <li>• Розрахунок пасажирообіг.</li> <li>• Розрахунок вантажообіг.</li> </ul>                                                 |

#### 7.4. СХЕМА КУРСУ (ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ)

| № | Тема практичного заняття                                            | Зміст практичного заняття                                                                                                                                                 |
|---|---------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1 | <b>Тема 1.</b> Задачі, пов'язані з формою, розмірами та рухом Землі | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Складання власних задач з теми.</li> <li>• Методика застосування задач з теми на практиці.</li> <li>• Творчий проект.</li> </ul> |
| 2 | <b>Тема 2.</b> Картографічні задачі                                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Складання власних задач з теми.</li> <li>• Методика застосування задач з теми на практиці.</li> <li>• Творчий проект.</li> </ul> |
| 3 | <b>Тема 3.</b> Задачі на топографічні карти                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Складання власних задач з теми.</li> <li>• Методика застосування задач з теми на практиці.</li> <li>• Творчий проект.</li> </ul> |
| 4 | <b>Тема 4.</b> Задачі на місцевий і поясний час                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Складання власних задач з теми.</li> <li>• Методика застосування задач з теми на практиці.</li> <li>• Творчий проект</li> </ul>  |
| 5 | <b>Тема 5.</b> Задачі, пов'язані з оболонками Землі                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Складання власних задач з теми.</li> <li>• Методика застосування задач з теми на практиці.</li> <li>• Творчий проект.</li> </ul> |
| 6 | <b>Тема 6.</b> Задачі, пов'язані з географією населення             | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Складання власних задач з теми.</li> <li>• Методика застосування задач з теми на практиці.</li> <li>• Творчий проект.</li> </ul> |
| 7 | Тема 7. Економічна оцінка природних ресурсів                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Складання власних задач з теми.</li> <li>• Методика застосування задач з теми на практиці.</li> <li>• Творчий проект.</li> </ul> |
| 8 |                                                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Складання власних задач з теми.</li> </ul>                                                                                       |

|   |                                                                             |                                                                                                                                                                           |
|---|-----------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|   | Тема 8. Економіко-географічні задачі (сільське господарство, промисловість) | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Методика застосування задач з теми на практиці.</li> <li>• Творчий проект.</li> </ul>                                            |
| 9 | Тема 9. Задачі, пов'язані з географією транспорту                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Складання власних задач з теми.</li> <li>• Методика застосування задач з теми на практиці.</li> <li>• Творчий проект.</li> </ul> |

## 8. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ

Види контролю: поточний, періодичний, підсумковий (семестровий).

Методи, які будуть використані для оцінювання результатів навчання:

- усний (дискусії, доповіді, фронтальне опитування, індивідуальне опитування);
- письмовий (перший та другий періодичний контроль (контрольні роботи));
- тестовий контроль;
- практична перевірка під час практичних занять;
- контроль виконання завдань самостійної роботи (реферати, презентації, творчі проекти, складання структурно-логічних схем, заповнення таблиць);
- підсумковий (семестровий) – залік.

Періодичний контроль складається з двох контрольних робіт (перший та другий періодичний контроль).

Контрольна робота включає тестові завдання та відповіді на два розгорнуті питання. Перша контрольна робота включає питання з тем блоку 1. Загальна фізико-географічна характеристика України, друга контрольна робота - блок 2. Регіональний огляд природних умов України.

## 12. Критерії оцінювання відповідно до видів контролю

Контроль за видами діяльності здобувачів вищої освіти здійснюється шляхом поточного оцінювання знань (під час практичних занять), контролю виконання завдань самостійної роботи (реферати, презентації, творчі проекти, складання структурно-логічних схем, заповнення таблиць), періодичного контролю періодична контрольна робота. За результатами суми двох періодичних контрольних робіт, оцінки за поточний контроль виставляється підсумкова оцінка за національною, 100-бальною шкалами і ECTS.

Загальна система оцінювання курсу здійснюється згідно з положенням про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького №34/01-05 від 28. 10.2019 р.

Критерії оцінювання поточного контролю на практичних заняттях (усне, письмове опитування):

«5» – здобувач в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу. Правильно виконав усі завдання, здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.

«4» – здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу. але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. правильно вирішив більшість тестових завдань. Здобувач здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, у яких можуть бути окремі несуттєві помилки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями. «3» – здобувач в цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових розрахунків, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань. Має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.

«2» – здобувач не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових розрахунків, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно вирішив окремі тестові завдання. Безсистемно відділяє випадкові ознаки вивченого; не вміє зробити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки.

Критерії оцінювання періодичного контролю

Контрольна робота включає два розгорнутих питання по 10 балів і десять тестів по 1 балу. Максимальна кількість балів – 30.

10-9 балів: здобувач повністю виконує поставлене завдання і виявляє глибокі ґрунтовні знання і навички географічного аналізу інформації. Спроможний мислити нестандартно, давати оригінальне тлумачення проблем, здатність самостійно інтерпретувати, узагальнювати, робити висновки на основі конкретного матеріалу, встановлювати встановити причинно-наслідкові зв'язки.

8-7 балів: здобувач правильно і майже в достатньому обсязі виконує завдання, що підтверджує його достатні знання і вміння аналізу географічної інформації, показав розуміння теми, але ще не зовсім правильно може використати знання для інтерпретації матеріалу. Має незначні помилки у викладі матеріалу та встановлюванні причинно-наслідкових зв'язків.

6-5 бали: здобувач недостатньо орієнтується в матеріалі, не завжди може самостійно проаналізувати географічну інформацію, встановити причинно-наслідкові зв'язки; не дає вичерпної відповіді на контенті питання схеми аналізу. 4-3 бали: здобувач допускає суттєві помилки у викладі матеріалу, порушує логіку відповіді, відтворює матеріал на елементарному рівні, не може встановити причинно-наслідкові зв'язки.

1-2 балів: здобувач не зміг викласти зміст питання, погано орієнтується в матеріалі, допускаючи при цьому суттєві неточності.

0 балів: відповідь відсутня

Критерії оцінювання підсумкового (семестрового) контролю

Залік виставляється за результатами першого та другого періодичного контролю.

## **9. Рекомендована література**

### ***Основна***

1. Булава Л. М. Готуємось до географічних олімпіад. – Х.: Вид група «Основа», 2008. – 118 с.
2. Гілецький Й.Р. Географічні задачі та їх розв'язування. – Тернопіль: Мандрівець, 2016. - 136 с.
3. Жемеров О. О. Олімпіадні завдання з розв'язками. – Х.: Вид група «Основа», 2005. – 120 с.
4. Шаблій О.І. Математичні методи в економічній географії. – Львів: Вища школа, 1984. – 148 с.
5. Лавренчук Г.М. Задачі з географії: навчально-методичний посібник. – Біла Церква, 2009. – 60 с.
6. Мельничук В. П., Попович І. С. Практикум з фізичної географії України. – Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2010. – 101 с.
7. В.В. Совенко Розв'язування географічних задач: Навчально-методичний посібник. – Біла Церква: КОПОРК, 2009. – 128 с.

### ***Додаткова***

1. Руденко В. П. Географія природно-ресурсного потенціалу України : підручник. К. : ВДК.; М. : Академія; Чернівці : Зелена Буковина, 1999. 568 с.

2. Соціально-економічна географія України / за ред. О. Шаблія. – Львів : Світ, 2000. 22. Статистичний щорічник України за 2011 рік. К. : Консультант, 2012.
3. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії. Одеса : Астропринт, 2001. 560 с.
4. Шаблій О. І. Основи суспільної географії. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2012. 296 с.
5. Земледух Р. М. Картографія з основами топографії. - К.: Вища школа, 1993. 56 с.
6. Левицький І. Ю., Кондратенко І. І. Лабораторний практикум з топографії та картографії. Харків, 2000. 172 с.
7. Ляшенко Д.О. Картографія з основами топографії: Навчальний посібник для вищих навчальних закладів. – К.: Наук, думка, 2008. 184 с.
8. Кравців С. С., Войтків П. С., Кобелька М. В. Картографія: навчальний посібник. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2017. 191 с.
9. Ковальчук І.П., Євсюков Т.О. Картографія. Лабораторний практикум: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ-Львів: Простір-М., 2016. 282 с.
10. Топографія з основами геодезії: Підручник / А.П. Божок, В.Д. Барановський, В.В. Білоус та ін. / За ред. А.П. Божок. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2009. 304 с.
11. Топографія з основами геодезії / За ред. А. П. Божок К.: Вища школа, 1995. 280 с.

#### **4.Інформаційні ресурси**

1. Інформаційні ресурси сектору картографічних видань відділу комплексного бібліотечного обслуговування. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/node/548>.
2. «Інтерактивна карта подій в Україні» . – Режим доступу: <http://liveuamap.com/>.
3. Інтерактивні карти з географії. – Режим доступу: <https://kartographia.com.ua/interactivemap-of-ukraine/>.
4. Спотворення на географічних картах. Інтерактивна карта реальних розмірів. – Режим доступу: <https://kartographia.com.ua/interactive-map-of-ukraine/>.
5. Умовні знаки для топографічних планів масштабів 1:5000, 1:2000, 1:1000 та 1:500. – Режим доступу : <http://www.geoguide.com.ua/basisdoc/basisdoc.php>.